

POLECENIA z chemii:

- 1. Przeczytaj tekst zawarty w lekcji.**
- 2. Przepisz do zeszytu jako notatkę zaznaczone na czerwono fragmenty i ramki.**
- 3. Obejrzyj filmik chociaż do 4 minuty 45 sekundy lub do końca, jeśli Ciebie to zainteresuje, a zagadnienia lekcji będą łatwiejsze do zrozumienia – w przeglądarce internetowej należy podać ten adres <https://www.youtube.com/watch?v=4dWEVMPMFjY>**
- 4. Rozwiązując pracę domową zapoznaj się także z informacjami zawartymi w dołączonych kartkach z podręcznika.**
- 5. Zrób zdjęcie wykonanej przez Ciebie pracy domowej z tej lekcji oraz z poprzedniej tj. nr 41 i 42, a następnie prześlij je do mnie do 29.05.2020r.**

NA ADRES: m.zgolak@sosw.malbork.pl
W TYTULE PODAJĄC KLASĘ, IMIĘ I NAZWISKO.
Jeśli zaistnieje jakiś problem z wysłaniem wiadomości,
to proszę o kontakt telefoniczny pod numerem 513-588-550
między godziną 10 a 12.

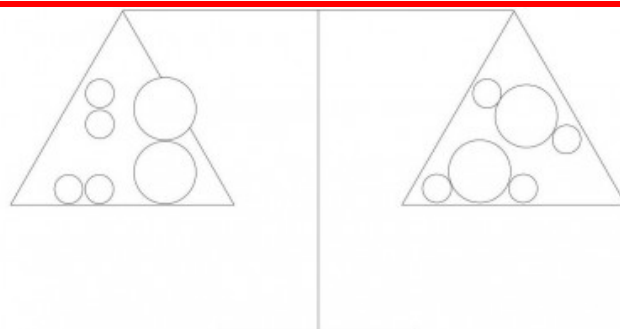
POWODZENIA!

Lekcja 42

21.05.2020r.

Temat: Prawo zachowania masy.

Ogólna masa wszystkich substratów wziętych do reakcji jest równa ogólnej masie wszystkich produktów otrzymanych w wyniku reakcji.

- – cząsteczka wodoru – dwa atomy wodoru połączone razem
- – cząsteczka tlenu – dwa atomy tlenu połączone razem
- – cząsteczka wody – atom tlenu i dwa atomy wodoru połączone razem

wodór + tlen $\rightarrow$ woda

masa substratów = masa produktów

Aby otrzymać dwie cząsteczki wody, należy zużyć dwie cząsteczki wodoru i jedną cząsteczkę tlenu.

masa dwóch cząsteczek wodoru + masa jednej cząsteczki tlenu = masa dwóch cząsteczek wody

masa dwóch cząsteczek wodoru $2\text{H}_2 = 2(2 \cdot 1\text{u}) = 2 \cdot 2\text{u} = 4\text{u}$

masa jednej cząsteczki tlenu $\text{O}_2 = 2 \cdot 16\text{u} = 32\text{u}$

masa dwóch cząsteczek wody $2\text{H}_2\text{O} = 2(2 \cdot 1\text{u} + 16\text{u}) = 2 \cdot 18\text{u} = 36\text{u}$

masa substratów ($m2\text{H}_2 + \text{O}_2$) = $4\text{u} + 32\text{u} = 36\text{u}$

masa produktów $2\text{H}_2\text{O} = 36\text{u}$

$$36\text{u} = 36\text{u}$$

masa substratów = masa produktów

Zadanie 1

Do otrzymania 112 g tlenku wapnia CaO zużyto 32 g tlenu. Ile wapnia zużyto w tej reakcji?

tlen + wapń → tlenek wapnia

32 g   x   112 g

tlen + wapń → tlenek wapnia

32 g + x = 112 g

32 g + x = 112 g

x = 112 g - 32 g

x = 80 g

Odp.: W tej reakcji zużyto 80 g wapnia.

Zapisujemy schematyczny przebieg reakcji.

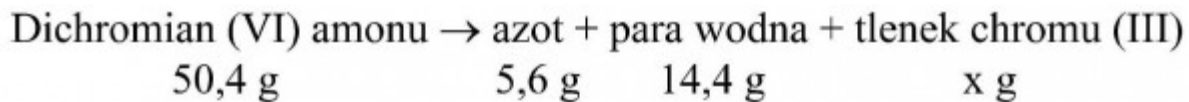
Pod równaniem wypisujemy dane dotyczące danej substancji, które możemy odczytać z treści zadania. Wielkość, którą mamy obliczyć oznaczamy x.

Korzystamy z prawa zachowania masy. Masa substratów (substancji przed strzałką) = masa produktów (substancji po strzałce). Tam gdzie w równaniu reakcji jest znak +, w zapisie danych też stawiamy +. Tam gdzie w równaniu reakcji jest znak →, w zapisie danych stawiamy znak =. W ten sposób otrzymujemy równanie z jedną niewiadomą, które należy rozwiązać.

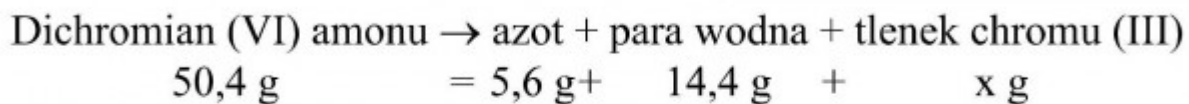
Przenosimy niewiadomą na lewą stronę równania, a pozostałe liczby na drugą stronę.

Zadanie 2

Przeprowadzono reakcję analizy, w której z 50,4 g pomarańczowych kryształków dichromianu (VI) amonowego otrzymano 5,6 g azotu, 14,4 g pary wodnej i zielony popiół tlenku chromu (III). Ile gramów tlenku chromu (III) otrzymano?

Zapisujemy schematyczny zapis reakcji i wypisujemy dane. Nazwy związków w tym zadaniu są dla Ciebie nieznane, ale to nie jest przeszkodą do rozwiązania zadania.

Korzystamy z prawa zachowania masy. Masa substratów (substancji przed strzałką) = masa produktów (substancji po strzałce). Tam gdzie w równaniu reakcji jest znak +, w zapisie danych też stawiamy +. Tam gdzie w równaniu reakcji jest znak $\rightarrow$, w zapisie danych stawiamy znak =. W ten sposób otrzymujemy równanie z jedną niewiadomą, które należy rozwiązać.

$$\begin{array}{l} 50,4 \text{ g} = 5,6 \text{ g} + 14,4 \text{ g} + x \text{ g} \\ -x \text{ g} = 5,6 \text{ g} + 14,4 \text{ g} - 50,4 \text{ g} \end{array}$$

Niewiadomą przenosimy na lewą stronę. Jeżeli przenosimy wyrażenie na drugą stronę równania, to zmieniamy znak na przeciwny, np. z plusa na minus.

$$\begin{array}{l} -x \text{ g} = 20 \text{ g} - 50,4 \text{ g} \\ -x \text{ g} = -30,4 \text{ g} \\ x \text{ g} = 30,4 \text{ g} \end{array}$$

obydwie strony równania mnożymy przez (-1)

PRACA DOMOWA:

Uzupełniając tabelkę, oblicz masę jednego z substratów tej reakcji chemicznej.

W wyniku spalenia 12,7 g miedzi w tlenie otrzymano 15,9 g tlenku miedzi(II) CuO. Oblicz, ile gramów tlenu wzięło udział w tej reakcji chemicznej.

Krok 1 Przeczytaj treść zadania i wypisz dane. oraz szukane.	Dane: Szukane:
Krok 2 Napisz przebieg reakcji chemicznej.	..... + ... → tlenek miedzi(II)
Krok 3 Wykonaj obliczenia.	$m_{Cu} + m_{O_2} = m_{CuO}$ $m_{O_2} = m_{CuO} - m_{Cu}$ $m_{O_2} =$
Krok 4 Napisz odpowiedź.	Odpowiedź:

Fot. 77. W trakcie spalania świecy powstają niewidoczne produkty gazowe.

W reakcjach chemicznych, które można zaobserwować, najczęściej nie sposób dostrzec wszystkich substratów i produktów. Dlatego można odnieść błędne wrażenie, że np. w reakcji spalania nie powstaje żaden produkt (fot. 77.). W reakcji spalania węgla powstaje produkt gazowy – tlenek węgla(IV) (fot. 78.).

Fot. 78. Substraty i produkt reakcji spalania węgla.

Doświadczenie 23

Potwierdzenie prawa zachowania masy

Instrukcja: W kolbie kulistej umieść wiórki miedzi (około 10 g) lub sproszkowaną miedź. Zamknij szczelnie kolbę gumowym korkiem. Całość zważ na wadze laboratoryjnej. Zapisz w zeszycie wynik. Zamkniętą kolbę ogrzewaj ostrożnie w płomieniu palnika przez ok. 2–3 min. Po ochłodzeniu zważ kolbę. Zapisz w zeszycie wynik ważenia.

Podaj obserwacje i sformułuj wniosek.

Schemat

Fot. 79. Masa miedzi i tlenu **a** jest równa masie tlenku miedzi(II) **b** – produktu reakcji chemicznej.

Zaobserwowano, że po ogrzaniu na dnie kolby powstała czarna substancja. Po porównaniu masy kolby zawierającej substraty (przed reakcją chemiczną) z masą kolby zawierającej produkt (po reakcji chemicznej) okazuje się, że są one jednakowe (fot. 79.).

Na podstawie obserwacji można sformułować **wniosek**, że tlen zawarty w powietrzu (wewnątrz kolby) przereagował z miedzią, tworząc czarny osad tlenku miedzi(II). Masa substancji przed reakcją chemiczną jest równa masie substancji po reakcji chemicznej.

Jak brzmi prawo zachowania masy?

Masa substratów jest równa masie produktów reakcji chemicznej.

Przykład 36		Jak obliczyć masę produktu reakcji chemicznej?	
Krok 1 Przeczytaj treść zadania i wypisz dane oraz szukane.		Spalono 18 g węgla w 48 g tlenu. Oblicz, ile gramów tlenku węgla(IV) powstało w tej reakcji chemicznej.	
		Dane: $mC = 18 \text{ g}$ $mO_2 = 48 \text{ g}$	Szukane: $mCO_2 = ? \text{ [g]}$
Krok 2 Napisz przebieg reakcji chemicznej.		węgiel + tlen $\longrightarrow$ tlenek węgla(IV)	
Krok 3 Wykonaj obliczenia.		$mC + mO_2 = mCO_2$ $18 \text{ g} + 48 \text{ g} = mCO_2$ $mCO_2 = 66 \text{ g}$	
Krok 4 Napisz odpowiedź.		Odpowiedź: W tej reakcji chemicznej powstało 66 g tlenku węgla(IV).	

Zapamiętaj!

Prawo zachowania masy – masa substratów jest równa masie produktów reakcji chemicznej.